

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni rezidualni mehanizam
za krivične sudove

Predmet br.: MICT-13-46-ES.1

Datum: 15. novembar 2022.

Original: engleski

PREDSJEDNICA MEHANIZMA

Rješava: sudija Graciela Gatti Santana, predsjednica
Sekretar: g. Abubacarr M. Tambaou
Odluka od: 15. novembra 2022.

TUŽILAC

protiv

RADISLAVA KRSTIĆA

JAVNA REDIGOVANA VERZIJA

**ODLUKA PO MOLBI ZA PRIJEVREMENO PUŠTANJE NA
SLOBODU RADISLAVA KRSTIĆA**

Zastupnici g. Radislava Krstića:

g. Tomislav Višnjić
g. Vladimir Petrović

Republika Poljska

1. Ja, Graciela Gatti Santana, predsjednica Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (dalje u tekstu: predsjednica, odnosno Mehanizam), rješavam po direktnoj molbi g. Radislava Krstića za prijevremeno puštanje na slobodu, dostavljenoj mom prethodniku 21. aprila 2022. (dalje u tekstu: Krstić, odnosno Molba).¹

I. KONTEKST

2. Krstić je uhapšen 2. decembra 1998. u Bosni i Hercegovini i prebačen je u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija u Haagu, u Kraljevini Nizozemskoj (dalje u tekstu: Nizozemska), sljedećeg dana.² Prilikom prvog stupanja pred Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ) 7. decembra 1998., Krstić se izjasnio da nije kriv ni po jednoj od tačaka prvobitne optužnice³ a naknadno se izjasnio da nije kriv ni po dodatnim tačkama izmijenjene optužnice.⁴

3. Dana 2. avgusta 2001. godine, Pretresno vijeće I MKSJ-a (dalje u tekstu: Pretresno vijeće) izreklo je Krstiću osuđujuću presudu za činjenje genocida, progona kao zločina protiv čovječnosti, i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja.⁵ Pretresno vijeće je izreklo Krstiću kaznu zatvora u trajanju od 46 godina.⁶

4. Dana 19. aprila 2004. godine, Žalbeno vijeće MKSJ-a (dalje u tekstu: Žalbeno vijeće) je: (i) poništilo Krstićeve osude za činjenje genocida i djelimično ukinulo njegove osude za činjenje ubistva kao kršenje zakona ili običaja ratovanja, te ga je umjesto toga proglasilo krivim za pomaganje i podržavanje tih istih zločina; i (ii) potvrdilo ostale osude za činjenje progona kao zločina protiv čovječnosti i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja.⁷ Žalbeno vijeće je smanjilo Krstićevu kaznu na kaznu zatvora u trajanju od 35 godina.⁸

¹ Molba za prijevremeno puštanje na slobodu, 21. april 2022. (javno s povjerljivim Dodatkom B).

² *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. IT-98-33-T, Presuda, 2. avgust 2001. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), par. 718; Saopštenje za javnost, Prvo stupanje Radislava Krstića pred sud u ponedjeljak, 7. decembra, u 11:00 sati., 4. decembar 1998., <https://www.icty.org/bcs/press/prvo-stupanje-radislava-krstica-pred-sud-u-ponedjeljak-7-decembra-u-1100-sati>.

³ *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. IT-98-33-I, Javni transkript pretresa, 7. decembar 1998., str. 28-31.

⁴ *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. IT-98-33-PT, Javni transkript pretresa, 25. novembar 1999., str. 145-147.

⁵ Prvostepena presuda, par. 687-688, 719, 727.

⁶ Prvostepena presuda, par. 727.

⁷ *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Presuda, 19. april 2004. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda), str. 87. Žalbeno vijeće je zaključilo da je Pretresno vijeće pogriješilo kada nije dopustilo Krstićeve osude za istrebljivanje i progon kao zločine protiv čovječnosti između 13. i 19. jula 1995., i zaključilo je da je Krstićeva odgovornost u odnosu na ta krivična djela bila odgovornost pomagača i podržavaoca, a ne odgovornost glavnog izvršioca. Međutim, kako tužilac MKSJ-a nije tražio povećanje kazne na osnovu ovih osuda, Žalbeno vijeće prilikom određivanja kazne nije uzelo u obzir Krstićevo učešće u ovim zločinima. V. Drugostepena presuda, par. 227, 229, 237, 269, str. 87.

⁸ Drugostepena presuda, str. 87.

5. Krstić je 20. decembra 2004. prebačen u Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske (dalje u tekstu: Ujedinjeno Kraljevstvo) radi izdržavanja preostalog dijela kazne.⁹ U skladu s Nalogom od 19. jula 2013., Krstić je prebačen iz Ujedinjenog Kraljevstva u Republiku Poljsku (dalje u tekstu: Poljska) radi daljnjeg izdržavanja preostalog dijela kazne.¹⁰

6. Dana 30. juna 2016. godine, Krstić je podnio direktnu molbu za prijevremeno puštanje na slobodu.¹¹ Tu molbu je tadašnji predsjednik odbio 13. decembra 2016. s obrazloženjem da iako je Krstić pokazao određene znakove rehabilitacije, krivična djela za koja je osuđen izuzetno su teška, a pored toga Krstić nije pokazao da postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju njegovo puštanje na slobodu prije nego što izdrži dvije trećine kazne.¹²

7. Dana 22. januara 2018. godine, Poljska je obavijestila Mehanizam da je Krstić prema poljskom zakonu ispunio uslove da podnese molbu za uslovno prijevremeno puštanje na slobodu.¹³ Dana 10. septembra 2019., moj prethodnik je odbio prijevremeno puštanje na slobodu Krstića zbog toga što on nije izdržao dvije trećine kazne i što nisu postojale bilo kakve hitne ili vanredne okolnosti koje bi opravdale Krstićevo puštanje na slobodu prije nego što izdrži minimalan broj godina potreban da bi se smatralo da ispunjava uslove za prijevremeno puštanje na slobodu.¹⁴

II. MOLBA

8. Dana 21. aprila 2022., Krstić je podnio Molbu u kojoj traži da mu se odobri prijevremeno puštanje na slobodu i navodi da bi, u slučaju da mu bude odobreno prijevremeno puštanje na slobodu, boravio u [REDIGOVANO], u Republici Srbiji (dalje u tekstu: Srbija).¹⁵

9. Dana 5. maja 2022., pošto je preliminarno razmotrio Molbu, moj prethodnik je od Sekretarijata zatražio da od poljskih vlasti pribavi potvrdu da Krstić i dalje prema poljskom zakonu ispunjava uslove za podnošenje molbe za uslovno prijevremeno puštanje na slobodu, te da Krstiću

⁹ Saopštenje za javnost, Radislav Krstić prebačen u Veliku Britaniju na izdržavanje zatvorske kazne, 20. decembar 2004., <https://www.icty.org/bcs/press/radislav-krstic-prebacen-u-veliku-britaniju-na-izdrzavanje-zatvorske-kazne>; Nalog kojim se određuje država u kojoj će Radislav Krstić izdržavati zatvorsku kaznu, 11. novembar 2004., str. 2-3.

¹⁰ Nalog kojim se određuje država u kojoj će Radislav Krstić izdržavati ostatak kazne, 19. juli 2013., str. 1-2. V. takođe Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radislava Krstića, 10. septembar 2019. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka od 10. septembra 2019.), par. 5; Odluka predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radislava Krstića, 13. decembar 2016. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka od 13. decembra 2016.), par. 4.

¹¹ Molba Radislava Krstića za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu, s povjerljivim dodacima, 30. juni 2016. (povjerljivo).

¹² Odluka od 13. decembra 2016., par. 39-40.

¹³ Interni memorandum vršioca dužnosti službenika Sekretarijata zaduženog za Ogranak u Haagu upućen tadašnjem predsjedniku, od 25. januara 2018., kojim se prosljeđuje dopis Ministarstva pravde Poljske, od 22. decembra 2017., a koji je primljen u Sekretarijatu Mehanizma (dalje u tekstu: Sekretarijat) 22. januara 2018. (dalje u tekstu: Dopis Ministarstva pravde Poljske od 22. decembra 2017.), str. 1-2.

¹⁴ Odluka od 10. septembra 2019., par. 39, 41.

¹⁵ Molba, par. 1, 16, 31, 39.

dostavi primjerak mjerodavnog Uputstva.¹⁶ Moj prethodnik je takođe zatražio od sekretarijata da prikupi informacije navedene u paragrafima 10(a) do 10(c) i paragrafu 10(e) Uputstva.¹⁷ Moj prethodnik je nadalje zatražio: (i) da Služba za podršku i zaštitu svjedoka Mehanizma (dalje u tekstu: WISP) dostavi informacije o žrtvama zločina za koje je Krstić osuđen a koje su svjedočile u njegovom predmetu, i o tome da li neke od njih borave u blizini [REDIGOVANO], u Srbiji, s obzirom na to da je Krstić naveo da bi tamo boravio u slučaju da njegova Molba bude odobrena; i (ii) eventualne medijske izvještaje koji su o Krstiću objavljeni u Srbiji nakon Odluke od 10. septembra 2019.¹⁸

10. Istog dana je moj prethodnik uputio poziv vlastima Srbije da, između ostalog: (i) iznesu stavove koje eventualno žele da iznesu u vezi s Molbom i Krstićevom izjavom da bi, ako bude prijevremeno pušten na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Srbiji; i (ii) ukažu na to da li bi srpske vlasti bile spremne da prate sve uslove koje postavi Mehanizam u slučaju prijevremenog puštanja na slobodu i da daju garancije u tom smislu.¹⁹

11. Dana 11. maja 2022., moj prethodnik je primio zajednički dopis koji su samoinicijativno uputili Udruženje Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa i Udruženje žrtava i svjedoka genocida, u kojem su iznijeli svoje stavove u vezi s Molbom.²⁰

12. Dana 25. maja 2022., moj prethodnik je primio dopis koji je uputio ministar pravde Srbije, u kojem se navodi da ne postoje nikakve smetnje da Krstić boravi u [REDIGOVANO], u Srbiji, i da su nadležne institucije Srbije spremne da nadgledaju ispunjavanje uslova koje bi utvrdio Mehanizam u slučaju da bude odobreno prijevremeno puštanje na slobodu Krstića, kao i da pruže potrebne garancije u vezi s tim.²¹

¹⁶ Interni memorandum tadašnjeg predsjednika upućen sekretaru, od 5. maja 2022. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum od 5. maja 2022.), par. 3. V. gore, par. 7. V. takođe Uputstvo za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, MICT/3/Rev.3, 15. maj 2020. (dalje u tekstu: Uputstvo).

¹⁷ Memorandum od 5. maja 2022., par. 4.

¹⁸ Memorandum od 5. maja 2022., par. 5-6.

¹⁹ Poziv Republici Srbiji u vezi s Molbom za prevremeno puštanje na slobodu Radislava Krstića, 5. maj 2022., (poverljivo i *ex parte*), str. 2.

²⁰ Zajednički dopis Udruženja Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa i Udruženja žrtava i svjedoka genocida upućen tadašnjem predsjedniku, od 11. maja 2022. (dalje u tekstu: Dopis udruženja od 11. maja 2022.).

²¹ *Note verbale* Ambasade Srbije u Holandiji, od 25. maja 2022., kojim se prosljeđuje Dopis ministra pravde Srbije upućen tadašnjem predsjedniku, od 24. maja 2022. (dalje u tekstu: Dopis ministra pravde Srbije od 24. maja 2022.).

13. Dana 3. juna 2022., sekretar Mehanizma (dalje u tekstu: sekretar) prosljedio je mom prethodniku memorandum tužioca Mehanizma (dalje u tekstu: tužilac), u kojem je tužilac iznio svoje komentare i informacije u vezi s Krstićevom Molbom.²²

14. Dana 13. jula 2022., sekretar mi je prosljedio kompilaciju medijskih izvještaja u vezi s Krstićem koji su objavljeni u Srbiji nakon Odluke od 10. septembra 2019.²³

15. Dana 4. avgusta 2022., sekretar mi je prosljedio memorandum šefa WISP-a, kojim se dostavljaju informacije u vezi s 82 svjedoka koji su svjedočili ili dali iskaze protiv Krstića tokom njegovog suđenja.²⁴

16. Dana 9. avgusta 2022., zatražila sam da me sekretar obavijesti o tome šta je do tog dana preduzeo da bi pribavio sljedeće: (i) potvrdu vlasti Poljske da Krstić i dalje prema zakonu Poljske ispunjava uslove za podnošenje molbe za uslovno prijevremeno puštanje na slobodu; i (ii) informacije navedene u paragrafima 10(a) do (c) Uputstva.²⁵ Dana 11. avgusta 2022., sekretar mi je prosljedio *note verbale* Ambasade Poljske upućenu Nizozemskoj, od 9. avgusta 2022., u kojoj se dostavljaju gorenavedene informacije.²⁶

17. Dana 23. avgusta 2022., uputila sam Sekretarijat da sve materijale primljene u vezi s Molbom, izuzev strogo povjerljivih informacija koje je dostavio WISP, prosljedi Krstiću kako bi on dostavio svoje komentare u skladu s paragrafom 12 Uputstva.²⁷ Krstić je dostavio svoje komentare 6. oktobra 2022.²⁸

²² Interni memorandum sekretara upućen tadašnjem predsjedniku, od 3. juna 2022. (povjerljivo), kojim se prosljeđuje Interni memorandum službenika tužilaštva zaduženog za ogranak u Haagu upućen službeniku Sekretarijata zaduženom za ogranak u Haagu, od 3. juna 2022. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum Tužilaštva).

²³ Interni memorandum sekretara upućen predsjedniku, od 13. jula 2022. (povjerljivo), kojim se prosljeđuje Interni memorandum službenika Službe za odnose s javnošću zaduženog za ogranak u Haagu upućen sekretaru, od 13. jula 2022. (povjerljivo).

²⁴ Interni memorandum sekretara upućen predsjedniku, od 4. avgusta 2022. (strogo povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum sekretara od 4. avgusta 2022.), kojim se prosljeđuje Interni memorandum šefa WISP-a upućen sekretaru, od 4. avgusta 2022. (strogo povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum WISP-a), par. 3-5. Sekretar je napomenuo da su informacije koje se nalaze u Memorandumu WISP-a dostavljene na strogo povjerljivoj osnovi i da ih ne treba staviti na raspolaganje ni Krstiću ni tužilaštvu. V. Memorandum sekretara od 4. avgusta 2022., par. 2.

²⁵ Interni memorandum predsjednika upućen sekretaru, od 9. avgusta 2022. (povjerljivo), par. 1-2.

²⁶ Interni memorandum sekretara upućen predsjedniku, od 11. avgusta 2022. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum sekretara od 11. avgusta 2022.), kojim se prosljeđuje *note verbale* Ambasade Poljske upućena Nizozemskoj, od 9. avgusta 2022., kojom se dostavlja: (i) dopis Ministarstva pravde Poljske, od 22. juna 2022. (dalje u tekstu: dopis Ministarstva pravde Poljske od 22. juna 2022.); (ii) izvještaj načelnika Kaznenog odjeljenja Regionalnog suda u Piotrkówu Trybunalskom, od 10. juna 2022. (dalje u tekstu: izvještaj iz zatvora); i (iii) medicinski izvještaj Zatvorskog centra Piotrków Trybunalski od 7. juna 2022. (dalje u tekstu: medicinski izvještaj). V. Memorandum sekretara od 11. avgusta 2022., par. 1-2.

²⁷ Interni memorandum predsjednika upućen sekretaru, od 23. avgusta 2022. (povjerljivo), par. 2. Dana 27. septembra 2022., sekretarijat je gorenavedene materijale dostavio Krstiću na jeziku koji razumije. V. Neformalna komunikacija sekretarijata upućena Uredu predsjednice, 27. septembar 2022.

²⁸ Pisani podnesak u prilog Molbi za prijevremeno puštanje na slobodu, 6. oktobar 2022. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Komentar).

18. S obzirom da nijedan od sudija koji su izrekli kaznu Krstiću više nije sudija Mehanizma, savjetovala sam se sa sudijom Seonom Ki Parkom i sudijom Ivom Nelsonom de Caires Batista Rosom u skladu s pravilom 150 Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma (dalje u tekstu: Pravilnik) i paragrafom 16 Uputstva.

III. MJERODAVNO PRAVO

19. Na osnovu člana 25(2) Statuta Mehanizma (dalje u tekstu: Statut), Mehanizam nadgleda izvršenje kazni koje je izrekao Međunarodni krivični sud za Rwandu (dalje u tekstu: MKSR), MKSJ, ili Mehanizam, uključujući provođenje sporazuma o izvršenju kazne koji su Ujedinjene nacije sklopile s državama članicama.

20. Na osnovu člana 26 Statuta, pomilovanje ili ublažavanje kazne moguće je samo ako predsjednik Mehanizma tako odluči na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela. Iako se u članu 26 Statuta, kao ni u ekvivalentnim odredbama Statuta MKSR-a i MKSJ-a koji su mu prethodili, ne pominju konkretno zahtjevi osuđenih osoba za prijevremeno puštanje na slobodu, ovlaštenje predsjednika da rješava po takvim zahtjevima odražava se u Pravilniku, kao i u dugotrajnoj praksi MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma s tim u vezi.

21. Pravilo 150 Pravilnika predviđa da predsjednik, nakon što mu se direktno obrati osuđena osoba, poslije savjetovanja sa sudijama vijeća koje je izreklo kaznu i koje su još uvijek sudije Mehanizma, odlučuje da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili prijevremeno ga pustiti na slobodu. Ako nijedan od sudija koji su izrekli kaznu nije sudija Mehanizma, predsjednik se savjetuje s još najmanje dvoje drugih sudija.

22. Opšti standardi za odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu izloženi su u pravilu 151 Pravilnika, koje predviđa da prilikom utvrđivanja da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili ga prijevremeno pustiti na slobodu, predsjednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djelâ za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, u kolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s Tužilaštvom.

23. Paragraf 5 Uputstva predviđa da osuđena osoba može predsjedniku direktno uputiti molbu za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu ako smatra da za to ispunjava uslove.

24. Paragraf 10 Uputstva ukazuje na to da predsjednik može uputiti Sekretarijat da prikupi informacije za koje predsjednik smatra da bi mogle biti relevantne za utvrđivanje da li je primjereno

osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili ga prijevremeno pustiti na slobodu. Paragraf 12 Uputstva predviđa da, nakon što su primljene sve informacije koje su zatražene, predsjednik upućuje Sekretarijat da relevantne informacije proslijedi osuđenoj osobi na jeziku koji razumije. U paragrafu 13 Uputstva stoji da osuđena osoba ima na raspolaganju 14 dana da prouči informacije koje primi od sekretara, nakon čega može dostaviti eventualni pismeni podnesak kao odgovor.

25. U paragrafu 19 Uputstva konkretno stoji da predsjednik utvrđuje, na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, uzimajući u obzir kriterijume predviđene u pravilu 151 Pravilnika, kao i sve druge relevantne informacije i stavove sudija s kojima se savjetovao u skladu s pravilom 150 Pravilnika, da li prijevremeno puštanje na slobodu treba odobriti. U paragrafu 20 Uputstva navodi se da prijevremeno puštanje na slobodu može biti odobreno pod određenim uslovima.

26. Sporazum o izvršenju kazni između Ujedinjenih nacija i Poljske,²⁹ koji je na snazi, *mutatis mutandis*, za Mehanizam,³⁰ predviđa u članu 8(2) da predsjednik utvrđuje da li je pomilovanje ili smanjenje kazne opravdano i da će, ukoliko predsjednik odluči da pomilovanje ili smanjenje kazne nije opravdano, Poljska postupiti u skladu s tim.

IV. ANALIZA

27. Kao preliminarno pitanje, primjećujem da je Krstić dostavio Komentar na povjerljivoj osnovi “zato što paragraf 18 Uputstva zahtijeva da se informacije dostavljene predsjedniku tretiraju kao povjerljive”, ali bih više voljela da Komentar bude dio javnog spisa i ne bih imala ništa protiv da se status Komentara promjeni u javni.³¹ Podsjećam da su svi postupci pred Mehanizmom javni, osim ako ne postoje izuzetni razlozi koji zahtijevaju da budu povjerljivi.³² Smatram da Komentar ne sadrži ništa što bi opravdalo kontinuiranu povjerljivost i stoga sam sklona da uputim sekretara da status Komentara promijeni iz povjerljivog u javni.

²⁹ Sporazum između Vlade Republike Poljske i Ujedinjenih nacija o sprovođenju kazni Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, od 18. septembra 2008.

³⁰ V. Rezolucija Savjeta bezbjednosti 1966 (2010), 22. decembar 2010., par. 4.

³¹ Komentar, fusnota 1 (kurziv izostavljen).

³² V. npr. *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Nalog za javnu redigovanu verziju molbe Radoslava Brđanina za prijevremeno puštanje na slobodu i hitnog zahtjeva, 8. septembar 2022., str. 1; *U predmetu protiv Jérôme-Clémenta Bicamumpake*, predmet br. MICT-14-75, Odluka po podnesku sekretara kojim se traži promjena statusa povjerljivosti, 9. juni 2022., str. 2; *Tužilac protiv Anselma Nzabonimpe i drugih*, predmet br. MICT-18-116-T, Odluka po podnesku Ngirabatwarea kojim se traži promjena statusa povjerljivosti podnesaka, 1. juni 2022., str. 1.

A. Ispunjenje uslova

1. Ispunjenje uslova pred Mehanizmom

28. Prethodnim odlukama utvrđeno je da sve osuđene osobe koje izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za podnošenje molbe za prijevremeno puštanje na slobodu nakon što su izdržale dvije trećine kazne, bez obzira na to: (i) da li je osobu osudio MKSR, MKSJ, ili Mehanizam; (ii) gdje se izdržava kazna; i (iii) da li je pitanje izneseno pred predsjednika direktnom molbom osuđene osobe ili putem obavještenja relevantne države izvršenja kazne.³³ Nadalje, izdržavanje dvije trećine kazne opisuje se u jurisprudenciji Mehanizma kao “u suštini, kriterijum prihvatljivosti”.³⁴

29. Krstić je dvije trećine kazne izdržao 28. marta 2022. te stoga ispunjava uslove za podnošenje molbe za prijevremeno puštanje na slobodu.

2. Ispunjenje uslova na osnovu zakona Poljske

30. Krstić trenutno izdržava kaznu u Poljskoj.³⁵ Na osnovu zakona Poljske, Krstić može da podnese molbu za uslovno prijevremeno puštanje na slobodu nakon što izdrži polovinu kazne.³⁶ Poljske vlasti su nedavno potvrdile da Krstić i dalje ispunjava uslove na osnovu zakona Poljske da podnese molbu za uslovno prijevremeno puštanje na slobodu.³⁷

31. S tim u vezi, podsjećam da, čak i da Krstić i dalje ispunjava uslove da bude prijevremeno pušten na slobodu na osnovu zakona Poljske, odluku o prijevremenom puštanju na slobodu lica koja su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam donosi isključivo predsjednik na osnovu svog diskrecionog ovlaštenja, na osnovu člana 26 Statuta i pravila 150 i 151 Pravilnika.³⁸

³³ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radoslava Brđanina, 3. septembar 2022. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Brđanin* od 3. septembra 2022.), str. 3; *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radivoja Miletića, 24. juni 2022. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022.), par. 20; Odluka od 10. septembra 2019., par. 16, 18.

³⁴ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 21; *Tužilac protiv Milana Lukića*, predmet br. MICT-13-52-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Milana Lukića, 24. juni 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Lukić*), str. 3; *Tužilac protiv Paula Bisengimane*, predmet br. MICT-12-07, Odluka predsjednika o prijevremenom puštanju na slobodu Paula Bisengimane i po Zahtjevu za podnošenje javno redigovane molbe, 11. decembar 2012. (javno redigovano), (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bisengimana*), par. 19.

³⁵ V. gore, par. 5.

³⁶ Izvještaj iz zatvora, str. 1.

³⁷ Izvještaj iz zatvora str. 1; Dopis Ministarstva pravde Poljske od 22. juna 2022., str. 1.

³⁸ Odluka u predmetu *Lukić*, str. 3; *Tužilac protiv Nebojše Pavkovića*, predmet br. MICT-14-67-ES.2, Odluka po molbi za prevremeno puštanje na slobodu Nebojše Pavkovića, 18. maj 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Pavković*), par. 32; *Tužilac protiv Laurenta Semanze*, predmet br. MICT-13-36-ES.2, Odluka po molbi Laurenta Semanze za prijevremeno puštanje na slobodu, 17. septembar 2020. (javno redigovano), par. 29.

B. Opšti standardi za odobrenje

32. Na osnovu jurisprudencije Mehanizma, osuđena osoba koja je izdržala dvije trećine kazne samo ispunjava uslove za podnošenje zahtjeva za prijevremeno puštanje na slobodu i nema pravo na takvo puštanje na slobodu.³⁹ U tom kontekstu, neophodno je da prilikom odlučivanja o tome da li je prijevremeno puštanje na slobodu primjereno, analiziram i razmotrim trenutne okolnosti u vezi sa svakom osuđenom osobom, uzimajući u obzir popis nekih ali ne i svih faktora naveden u pravilu 151 Pravidnika.

1. Težina krivičnih dela

33. Po mom mišljenju, prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudili za genocid, zločine protiv čovječnosti ili ratne zločine trebalo bi odobravati samo izuzetno.

34. U vezi s težinom krivičnih djela, prethodnim odlukama utvrđeno je: (i) da bi, kao opšte pravilo, kaznu trebalo izdržati u cjelini s obzirom na težinu krivičnih djela u nadležnosti MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma, osim ukoliko se može pokazati da bi osuđenoj osobi trebalo odobriti prijevremeno puštanje na slobodu;⁴⁰ (ii) mada težina krivičnih djela nije jedini faktor prilikom ocjenjivanja molbe za prijevremeno puštanje na slobodu na osnovu pravila 151 Pravidnika, ona je ipak faktor od suštinske važnosti;⁴¹ (iii) što je kažnjivo ponašanje o kojem je riječ bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude uvjerljivije;⁴² i (iv) iako se težina zločina sama za sebe ne može smatrati faktorom koji osuđenu osobu lišava mogućnosti da iznese svoju argumentaciju u prilog prijevremenom puštanju na slobodu, može se reći da ona određuje prag koji argumenti u prilog prijevremenom puštanju na slobodu moraju da dosegnu.⁴³

35. Kao što je navedeno gore u tekstu, Krstić je proglašen krivim za pomaganje i podržavanje genocida i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja, i za činjenje progona kao zločina protiv

³⁹ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Obrazloženje odluke po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radoslava Brđanina od 3. septembra 2022., 26. septembar 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Obrazloženje odluke od 3. septembra 2022. u predmetu *Brđanin*), par. 36; Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 23; *Tužilac protiv Stanislava Galića*, predmet br. MICT-14-83-ES, Odluka o prijevremenom puštanju na slobodu Stanislava Galića, 26. juni 2019. (javno redigovano), par. 24.

⁴⁰ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 24; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 34; *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radivoja Miletića, 5. maj 2021. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Miletić od 5. maja 2021.*), par. 39.

⁴¹ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 24; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 34; Odluka u predmetu *Miletić od 5. maja 2021.*, par. 39.

⁴² Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 24; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 34; Odluka u predmetu *Miletić od 5. maja 2021.*, par. 39.

⁴³ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 24; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 34; Odluka u predmetu *Miletić od 5. maja 2021.*, par. 39.

čovječnosti i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja.⁴⁴ Žalbeno vijeće je napomenulo da je Krstić pomagao i podržavao ili sam počinio “tešk[e] zločin[e]”, to jest, “veoma teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava”, uključujući genocid, koji je po opštem “mišljenj[u] [...] kršenje koje je posebno teško i za svaku osudu”.⁴⁵

36. Svi zločini koji su uslijedili nakon pada Srebrenice izvršeni su u zoni odgovornosti Drinskog korpusa, formacije vojske bosanskih Srba (dalje u tekstu: VRS), čiji je Krstić bio načelnik štaba a kasnije i komandant.⁴⁶ Izuzetna težina zločina koje je počinio Krstić ustanovljena je “na osnovu njihovog obima, organizacije i brzine izvršenja: u periodu od deset dana”.⁴⁷ Pretresno vijeće je opisalo kako su “svi bosanski Muslimani iz Srebrenice bili istjerani iz svojih domova, kako je do 25.000 žena, djece i staraca bosanskih Muslimana protjerano i upućeno na teritoriju pod kontrolom bosanskih Muslimana a 7.000 do 8.000 muškaraca i dječaka bosanskih Muslimana pogubljeno na najokrutniji način”.⁴⁸ Pretresno vijeće je takođe naglasilo fizičke i duševne patnje nanijete žrtvama, navodeći da su “[p]reživjeli [...] izgubili muške članove porodica”, da su “[z]a samo sedmicu dana nestale [...] tri generacije muškaraca Muslimana iz Srebrenice”, te da mnoge žene i djeca koji su preživjeli “pate od onog što je poznato kao "Srebrenički sindrom", a to je nesposobnost da nastave svoj život zbog nedostatka konačnih informacija o sudbini izgubljenih sinova, muževa ili očeva”.⁴⁹

37. Krstićeva krivična odgovornost za pomaganje i podržavanje genocida i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja proističe iz pogubljenja bosanskih Muslimana iz Srebrenice između 13. i 19. jula 1995.⁵⁰

38. Pretresno vijeće je konstatovalo, a Žalbeno vijeće podržalo tu konstataciju, da su snage bosanskih Srba počinile genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine nad bosanskim Muslimanima iz Srebrenice u julu 1995.⁵¹ Žalbeno vijeće je smatralo da je bio razuman zaključak Pretresnog vijeća da je: (i) najkasnije od 15. jula 1995. Krstić “znao za genocidnu namjeru nekih članova Glavnog štaba VRS-a”; (ii) da je “bio svjestan da Glavni štab ne raspolaže s dovoljno sopstvenih sredstava za izvršenje pogubljenja i da bez korištenja sredstava Drinskog korpusa Glavni štab ne bi mogao da provede svoj genocidni plan”; i (iii) da je “znao da dopuštajući korištenje

⁴⁴ V. gore, par. 3-4.

⁴⁵ Drugostepena presuda, par. 275.

⁴⁶ Drugostepena presuda, par. 135; Prvostepena presuda, par. 3, 331, 718.

⁴⁷ Prvostepena presuda, par. 720.

⁴⁸ Prvostepena presuda, par. 720.

⁴⁹ Prvostepena presuda, par. 720.

⁵⁰ V. gore, par. 4.

⁵¹ Drugostepena presuda, par. 32, 35, 37, 39; Prvostepena presuda, par. 599. V. Prvostepena presuda, par. 621-622.

sredstava Drinskog korpusa znatno doprinosi pogubljenju zarobljenih bosanskih Muslimana”.⁵² Međutim, s obzirom da Krstić nije podržavao taj genocidni plan, Žalbeno vijeće je zaključilo da je njegovu krivičnu odgovornost primjerenije opisati kao odgovornost pomagača i podržavaoca u genocidu, nego kao odgovornost glavnog počinioca, kako je prethodno ustanovilo Pretresno vijeće.⁵³

39. Nadalje, razmatranje od strane Žalbenog vijeća učešća Radislava Krstića u zločinu genocida relevantno je i za njegovu krivičnu odgovornost za ubistva civila bosanskih Muslimana kao kršenje zakona i običaja ratovanja.⁵⁴ Žalbeno vijeće je konstatovalo da krivična odgovornost Krstića jeste odgovornost pomagača i podržavaoca u ubistvima, a ne odgovornost glavnog saizvršioca, kako je prethodno ustanovilo Pretresno vijeće.⁵⁵

40. Krstićeva krivična odgovornost za činjenje progona kao zločina protiv čovječnosti i ubistva kao kršenja zakona ili običaja ratovanja proističe iz njegovog učestvovanja u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP) čiji je cilj bio da se iz Potočara nasilno premjesti bosansko-muslimansko civilno stanovništvo u periodu od 10. do 13. jula 1995.⁵⁶ U tom pogledu, konstatovalo je da je Krstić “doprinio stvaranju humanitarne krize kao prvog koraka ka prisilnom premještanju bosansko-muslimanskih civila” i da je bio “ključni učesnik u tom nasilnom premještanju, pri čemu je usko sarađivao sa drugim vojnim starješinama iz Glavnog štaba VRS-a i Drinskog korpusa”.⁵⁷ Nadalje, Krstić “je svojevrijedno učestvovao u nasilnom odvođenju svih žena, djece i staraca iz Srebrenice”⁵⁸ i bio je svjestan toga da će nad bosansko-muslimanskim civilima u Potočarima biti počinjena “ubistva, silovanja, premlaćivanja i zlostavljanja”.⁵⁹ Konstatovano je da je Krstić kriv kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bio da se iz Potočara nasilno premjeste bosansko-muslimanski civili te da snosi odgovornost i za uzgredna ubistva, silovanja, premlaćivanja i zlostavljanja počinjena prilikom izvršenja tog zločinačkog poduhvata u Potočarima.⁶⁰

41. Ne postoji nikakva sumnja u izuzetnu težinu Krstićevih zločina i mišljenja sam da taj faktor znatno preteže protiv toga da mu se odobri prijevremeno puštanje na slobodu.

⁵² Drugostepena presuda, par. 137.

⁵³ Drugostepena presuda, par. 137. V. Prvostepena presuda, par. 687-688, 719, 727.

⁵⁴ Drugostepena presuda, par. 144.

⁵⁵ Drugostepena presuda, par. 144. V. Prvostepena presuda, par. 687-688, 719, 727.

⁵⁶ V. gore, par. 3-4.

⁵⁷ Prvostepena presuda, par. 612, 615.

⁵⁸ Prvostepena presuda, par. 724.

⁵⁹ Drugostepena presuda, par. 147-151; Prvostepena presuda, par. 616-617.

⁶⁰ Drugostepena presuda, par. 151; Prvostepena presuda, par. 617.

2. Postupanje prema zatvorenicima u sličnoj situaciji

42. Kada se uzima u obzir postupanje prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, u odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu naglašava se da se za osobe koje je osudio MKSJ, poput Krstića, smatra da su u “sličnoj situaciji” kao i svi drugi zatvorenici pod nadzorom Mehanizma.⁶¹ Kao što se navodi gore u tekstu, smatra se da sve osuđene osobe pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za podnošenje zahtjeva za prijevremeno puštanje na slobodu nakon što izdrže dvije trećine kazne.⁶² S obzirom na to da je taj prag od dvije trećine kazne prešao 28. marta 2022.,⁶³ Krstić ispunjava uslove za razmatranje mogućnosti prijevremenog puštanja na slobodu.

43. Krstić navodi da je prijevremeno puštanje na slobodu odobreno za sedam osoba osuđenih za zločine u vezi s događajima koji su se odigrali u Srebrenici 1995. i da su se sve te osobe uspješno reintegrisale u društvo.⁶⁴ Pored toga, Krstić ističe da su mnoge druge osobe koje je osudio MKSJ puštene nakon što su izdržale dvije trećine kazne.⁶⁵ Nadalje, on tvrdi da neki aspekti slučaja g. Sretena Lukića (dalje u tekstu: Lukić) mogu predsjednici da posluže kao smjernice prilikom razmatranja pitanja rehabilitacije.⁶⁶

44. Imajući u vidu Krstićeve argumente u tom pogledu, mišljenja sam da svaki predmet nosi sa sobom jedinstvene okolnosti koje predsjednik mora zasebno da razmotri prilikom utvrđivanja da li će odobriti prijevremeno puštanje na slobodu. Stoga, u kontekstu molbe za prijevremeno puštanje na slobodu, poređenje s drugim predmetima nije relevantno za odluku koju donosi predsjednik.⁶⁷

3. U kojoj mjeri je pokazana rehabilitacija

45. Odluku o tome da li prijevremeno puštanje na slobodu treba odobriti predsjednik donosi na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela.⁶⁸ Mjera u kojoj je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao je samo jedan od faktora koje treba razmotriti prilikom odlučivanja po takvoj molbi.⁶⁹

⁶¹ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 34; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 42; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 16-17.

⁶² V. gore, par. 28.

⁶³ V. gore, par. 29.

⁶⁴ Komentar, par. 6.

⁶⁵ Komentar, par. 6.

⁶⁶ Komentar, par. 6.

⁶⁷ V. npr. *Tužilac protiv Aloysa Ntabakuzea*, predmet br. MICT-14-77-ES.1, Odluka po Molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Aloysa Ntabakuzea, 17. maj 2022. (javno redigovano), (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Ntabakuze*), par. 49; *Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića*, predmet br. MICT-14-76-ES, Odluka po molbama za prepravno puštanje na slobodu Vlastimira Đorđevića, 30. novembar 2021. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Đorđević*), par. 44; Odluka u predmetu *Miletić* od 5. maja 2021., par. 42.

⁶⁸ V. gore, par. 20, 25.

⁶⁹ V. gore, par. 22, 25.

46. Prije nego što pređem na individualizovanu ocjenu o tome u kojoj mjeri je Krstić pokazao da se rehabilitovao, napominjem da se u jurisprudenciji Mehanizma detaljno opisuju određeni elementi relevantni za to da li je osuđena osoba pokazala da se rehabilitovala u smislu pravila 151 Pravilnika, te nalazim da je primjereno da to ovdje izložim.⁷⁰

47. Postoji više pozitivnih pokazatelja rehabilitacije lica koja su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam koji su priznavani kao takvi u prošlosti ili mogu biti od uvjerljive relevantnosti.⁷¹ Ti pokazatelji uključuju: (i) prihvatanje odgovornosti za zločine za koje je neka osoba osuđena ili za radnje kojima je omogućeno činjenje zločina; (ii) znakove kritičkog razmišljanja osuđene osobe o svojim zločinima; (iii) javno ili privatno izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja; (iv) radnje preduzete u cilju jačanja pomirenja ili traženja oprost; (v) dokaze o tome da osuđena osoba ima pozitivan stav prema osobama drugog porijekla, imajući u vidu diskriminatorni motiv nekih od zločina; (vi) učešće u programima rehabilitacije u zatvoru; (vii) duševno zdravlje osuđene osobe; te (viii) pozitivnu ocjenu izgleda osuđene osobe za uspješnu resocijalizaciju.⁷² Ovo je lista nekih, ali ne i svih faktora, i od osuđenih osoba se ne očekuje da zadovolje sve ove pokazatelje kako bi pokazale rehabilitaciju.⁷³

48. Na osuđenim osobama je da pokažu da je ostvaren dovoljan napredak u njihovoj rehabilitaciji i da bi odobrenje puštanja na slobodu prije izdržavanja kazne u cijelosti predstavljalo razumno vršenje predsjednikovog diskrecionog ovlaštenja.⁷⁴ S obzirom na to da genocid, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini spadaju u najteže zločine poznate ljudskom rodu, nije primjereno gledati na rehabilitaciju izvršilaca tih zločina kroz istu prizmu kao na rehabilitaciju izvršilaca takozvanih običnih domaćih krivičnih djela.⁷⁵

⁷⁰ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 36-40; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 43-47; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Miroslava Brale, 31. decembar 2019. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo*), par. 37-41.

⁷¹ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 38; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 45; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

⁷² Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 38; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 45; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39 i tamo navedene reference.

⁷³ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 38; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 45; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

⁷⁴ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 38; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 45; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

⁷⁵ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 37; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 44; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 38.

49. Dobro vladanje u zatvoru je apsolutni minimum koji se očekuje od osuđene osobe za vrijeme izdržavanja kazne. Po mom mišljenju, takvo vladanje ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgнусnijih međunarodnih zločina.⁷⁶

50. Nadalje, ako osuđena osoba namjerava da se vrati u region u kojem su počinjeni zločini za koje je osuđena prije nego što izdrži svoju punu kaznu, ta osoba će generalno morati da pokaže veći stepen rehabilitacije.⁷⁷

51. U pogledu mjere u kojoj je Krstić pokazao da se rehabilitovao, napominjem da je materijal s najvećom dokaznom vrijednošću koji imam pred sobom sljedeći: (i) Izvještaj iz zatvora koji su dostavile vlasti Poljske; i (ii) Krstićev podnesak, uključujući njegovo pismo mom prethodniku, od 12. aprila 2022., koje je u spis zavedeno kao javni Dodatak Molbi.⁷⁸

(a) Vladanje u zatvoru

52. Krstić navodi da su izvještaji zatvorskih vlasti iz 2016. i 2019. o njegovom vladanju bili pozitivni i on vjeruje da će i sadašnja ocjena njegovog vladanja u zatvoru i dalje biti pozitivna.⁷⁹

53. U izvještaju iz zatvora se navodi da je Krstićevo ponašanje “vrlo dobro”.⁸⁰ Navodi se da je Krstić “u kontaktima s osobljem uvijek taktičan i suzdržan” te da “odaje utisak prijatne i prijateljski raspoložene osobe” u kontaktima s drugim zatvorenicima.⁸¹ Kako se navodi u izvještaju iz zatvora, Krstić “[n]e ispoljava agresivno ponašanje ni tendenciju samoranjavanju” i “[n]isu mu izricane disciplinske mjere”.⁸² U izvještaju iz zatvora se takođe navodi da Krstić stalno radi u zatvorskoj biblioteci i da “je savjestan i disciplinovan radnik”.⁸³ Krstić je ukupno “[d]obio [...] devedeset nagrada na zahtjev osoblja, uglavnom za odlično ponašanje i adekvatno obavljanje dužnosti na poslu, [u zatvorskoj biblioteci], kao i pet motivacijskih mjera, na sopstveni zahtjev”.⁸⁴

⁷⁶ V. Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 37; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 44; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 38.

⁷⁷ Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 39; Odluka u predmetu *Pavković*, par. 46; *Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca*, predmet br. MICT-15-88-ES.1, Odluka po zahtjevu Dragoljuba Kunarca za prijevremeno puštanje na slobodu, 31. decembar 2020. (javno redigovano), par. 44.

⁷⁸ Molba, Dodatak A, paginacija Sekretarijata (dalje u tekstu: PS) 297-296.

⁷⁹ Molba, par. 24.

⁸⁰ Izvještaj iz zatvora, str. 1.

⁸¹ Izvještaj iz zatvora, str. 1.

⁸² Izvještaj iz zatvora, str. 1.

⁸³ Izvještaj iz zatvora, str. 1.

⁸⁴ Izvještaj iz zatvora, str. 1.

54. U odgovoru, Krstić ponovo navodi da njegovo ponašanje u zatvoru, onako kako je opisano u izvještajima vlasti Poljske, treba uzeti u obzir kao faktor koji govori u prilog njegovom prijevremenom puštanju na slobodu.⁸⁵

55. Prihvatam da je, sudeći po informacijama iz izvještaja, Krstićevo ponašanje u zatvoru vrlo dobro. To ima pozitivan uticaj u mojim razmatranjima njegove rehabilitacije. Međutim, kao što se navodi gore u tekstu, dobro vladanje u zatvoru ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgnusnijih međunarodnih zločina.⁸⁶ Stoga je neophodno razmotriti i druge elemente, koji se navode niže u tekstu.

(b) Prihvatanje odgovornosti, znakovi kritičkog razmišljanja i izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja

56. U jurisprudenciji Mehanizma prihvaćeno je sljedeće: (i) mada prihvatanje odgovornosti osuđenog lica za počinjene zločine nije pravni uslov za pokazivanje rehabilitacije i nije preduslov za prijevremeno puštanje na slobodu, ono je ipak važan faktor u ocjeni stepena rehabilitacije osuđenog lica;⁸⁷ i (ii) djelimično prihvatanje odgovornosti za zločine zaslužuje da mu se prida pozitivna težina, ali svaki stepen primjetne razlike između uloge koju osuđeno lice samo sebi pripisuje i uloge koju je zapravo imalo može takođe navesti na zaključak da nije dovoljno kritički razmišljalo o svojim zločinima.⁸⁸

57. Krstić navodi “da se zaista rehabilitovao”⁸⁹ te da “je pokazao, i riječima i djelima, da zaslužuje prijevremeno puštanje na slobodu”.⁹⁰ On tvrdi da su njegovo prihvatanje odgovornosti i kajanje istiniti.⁹¹ Kako kaže Krstić, “trebalo mu je dosta vremena da bi prestao s poricanjem koje je dominiralo njegovim razmišljanjem za vrijeme suđenja i žalbenog postupka, kao i za vrijeme izdržavanja kazne u Ujedinjenom Kraljevstvu”, ali “kako je i sam bio žrtva užasnog zločina nasilja, sada može da iz lične i mnogo realnije perspektive sagleda patnju onih koji su u Srebrenici doživjeli još mnogo goru sudbinu zbog njegovih zločina. Čak i nakon napada u Ujedinjenom Kraljevstvu, on

⁸⁵ Komentar, par. 10.

⁸⁶ V. gore, par. 49.

⁸⁷ Odluka u predmetu *Pavković*, par. 57; *Tužilac protiv Brune Stojića*, predmet br. MICT-17-112-ES.3, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Brune Stojića, 11. april 2022. (javno redigovano), par. 62; *Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića*, predmet br. MICT-14-76-ES, Odluka po molbama za prepravno puštanje na slobodu Vlastimira Đorđevića, 30. novembar 2021. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Đorđević*), par. 70.

⁸⁸ Odluka u predmetu *Pavković*, par. 57; Odluka u predmetu *Đorđević*, par. 70.

⁸⁹ Molba, par. 30.

⁹⁰ Molba, par. 16.

⁹¹ Molba, par. 27.

je morao da prevaziđe samosažaljenje da bi konačno sagledao odnos između onoga što se dogodilo njemu i onoga što se dogodilo Muslimanima u Srebrenici koje su pogubile njegove snage”.⁹²

58. Krstić se u velikoj mjeri oslanja na svoje pismo od 12. aprila 2022. da bi pokazao da “potpuno prihvata odgovornost za zločine za koje je osuđen” i da je “izrazio duboko kajanje za svoje postupke”.⁹³ U pismu se, između ostalog, navodi:

Želio bih da ovo moje pismo bude dio javne evidencije kako bi moje potpuno prihvatanje odgovornosti za zločine za koje sam osuđen pred MKSJ, moje iskreno kajanje i moje iskreno izvinjenje mogli pročitati svi.

Želim da znate da u potpunosti prihvatom presudu Žalbenog vijeća u mom predmetu.

Prihvatom da su u Srebrenici 1995. godine počinjeni svi zločini navedeni u presudi Žalbenog vijeća i da sam ih ja pomagao i podržavao, stavljajući na raspolaganje resurse i ljudstvo Drinskog korpusa, čiji sam bio komandant, a koji su iskorišteni za pogubljenje muslimanskih-bošnjačkih zarobljenika.

U 27 godina od tih užasnih događaja prošao sam kroz evoluciju u pogledu na te događaje i svoju odgovornost za njih. U početku sam čak i sebi negirao da sam odgovoran za te događaje. Međutim, nakon mog suđenja, moje žalbe, napada na moj život u zatvoru u Ujedinjenom Kraljevstvu gdje sam ostavljen da umrem, mog psihičkog oporavka od te traume, i konačno mog mirnog zatočeništva u Poljskoj, shvatio sam i prihvatio činjenicu da sam zaista kriv i snosim veliku ličnu odgovornost za strašne zločine koji su počinjeni tokom i nakon pada Srebrenice.

Uvijek sam osjećao i izražavao tugu za žrtvama i tokom i nakon mog suđenja. Ali taj izraz tuge bio je odvojen od izraza moje lične odgovornosti. Tokom proteklih godina, shvatio sam i prihvatio svoju odgovornost za patnju i smrt tih žrtava i njihovih porodica. Iako znam da je premalo i prekasno, želim da ponudim svoje najdublje izvinjenje i svoju ulogu u izazivanju njihove patnje i smrti.

Riječi ne mogu izraziti bolno kajanje koje osjećam svaki dan zbog svojih postupaka. U ovom pismu neću pokušavati da Vas uvjerim da sam rehabilitovan, to je na Vama da procjenite na osnovu mojih postupaka. Pozivam Vas da se raspitate o njima u zatvoru ovdje u Poljskoj, koji su saznali i posmatrali moje postupke. Spreman sam podvrgnuti se psihijatrijskim i psihološkim pregledima koje smatrate prikladnim. Prihvatom svoju odgovornost, sram i tugu zbog svojih zločina nosim do srži svoga bića. Vjerujem da će svako ispitivanje zaključiti da je to sa moje strane istinito.⁹⁴

59. Mišljenja sam da izjave u Krstićevom pismu pokazuju da je on počeo da razmišlja o svojim zločinima, da prihvata odgovornost za njih, i da izražava bol i kajanje. Konkretno, napominjem da priznaje da je “kriv i snosi [...] veliku ličnu odgovornost za strašne zločine koji su počinjeni tokom i nakon pada Srebrenice”, prihvata “potpuno [...] odgovornost [...] za [svoje] zločine”, navodi da je “prošao [...] kroz evoluciju u pogledu na te događaje i svoju odgovornost za njih”, i osjeća “tugu za žrtvama” i “bolno kajanje”, što sve predstavlja dokaz napretka i korak u dobrom smjeru.

⁹² Molba, par. 27.

⁹³ Molba, par. 25.

⁹⁴ Molba, Dodatak A, PS 297.

60. Uprkos tome, smatram da uopštena priroda Krstićevih izjava pokazuje da je on još uvek u ranoj fazi procesa rehabilitacije. Iako u svom pismu Krstić navodi “zločine za koje [je] osuđen pred MKSJ”, “sv[e] zločin[e] naveden[e] u presudi Žalbenog vijeća”, “pogubljenje muslimanskih-bošnjačkih zarobljenika”, i “strašne zločine koji su počinjeni tokom i nakon pada Srebrenice”, primjećujem da ne govori detaljnije o krivičnim djelima za koje je utvrđeno da je odgovoran i o ulozi koju je imao u događajima u Srebrenici 1995. godine. Podsjećam da “bez korištenja sredstava Drinskog korpusa Glavni štab ne bi mogao da provede svoj genocidni plan”⁹⁵ da pogubi 7.000 do 8.000 muškaraca i dječaka bosanskih Muslimana,⁹⁶ i da je Krstić učestvovao u nasilnom premještanju civila bosanskih Muslimana iz Potočara.⁹⁷ Nadalje, njegovo uopšteno izražavanje bola i kajanja odaje utisak da on još uvijek nije u stanju da detaljnije opiše razloge zašto on, lično, osjeća bol i kajanje.

61. U cjelini gledano, napredak koji je Krstić postigao u zatvoru u Poljskoj je ohrabrujući. Mišljenja sam, međutim, da uopštena priroda izjava u Krstićevom pismu dokazuje da se on nije dovoljno bavio kritičkim razmišljanjem o svojim zločinima i ulozi koju je imao u relevantnim događajima. U svakom slučaju, smatram da pismo, poput Krstićevog, upućeno predsjedniku Mehanizma kao podrška molbi za prijevremeno puštanje na slobodu, ne bi trebalo tumačiti izolovano. Svako takvo pismo bi trebalo biti potkrijepljeno pozitivnim djelima osuđene osobe koja pokazuju da je ta osoba kritički razmislila o svojim zločinima. U Krstićevom slučaju, nisam dobila nikakve dokaze o pozitivnim djelima koje je on učinio a koja bi potkrijepila sadržaj njegovog pisma.

62. Najzad, u vezi s njegovom rehabilitacijom i prijevremenim puštanjem na slobodu, Krstić me je pozvao da ga saslušam posredstvom video-veze ako imam nekih pitanja.⁹⁸ Međutim, smatram da nije neophodno da saslušam Krstića po ovom pitanju s obzirom na to da sam u mogućnosti da svoju odluku po Molbi donesem na osnovu informacija koje su mi predočene.

(c) Duševno stanje i izgledi za uspješnu reintegraciju u društvo

63. Krstić smatra da je njegovo mentalno zdravlje i dalje “nešto na čemu se radi” i tvrdi da je voljan da u potpunosti saraduje u vezi sa svim ocjenama njegovog mentalnog zdravlja.⁹⁹ On navodi da ima “konkretan plan za život nakon zatvora”¹⁰⁰ i objašnjava da “želi samo da živi mirno

⁹⁵ Drugostepena presuda, par. 137.

⁹⁶ Prvostepena presuda, par. 720.

⁹⁷ V. gore, par. 40.

⁹⁸ Komentar, par. 18.

⁹⁹ Molba, par. 29.

¹⁰⁰ Molba, par. 35.

[REDIGOVANO] i da uživa u svojoj slobodi [REDIGOVANO]”.¹⁰¹ Konkretno, on predlaže da živi sa [REDIGOVANO] ako bude pušten na slobodu i prilaže pismo [REDIGOVANO] od 28. marta 2022., kojim se potvrđuje [REDIGOVANO], u Srbiji, i da će po potrebi dopuniti njegovu vojnu penziju.¹⁰²

64. Krstić se obavezuje da će se u Srbiji držati sasvim daleko od očiju javnosti, to jest, da “neće davati izjave za javnost o svom predmetu, ratu, ili bilo kojim političkim pitanjima[,] [...] neće veličati svoje ponašanje, ili ponašanje drugih za vrijeme rata [,] [...] neće ni na koji način negirati genocid”.¹⁰³ On podsjeća da je “[t]okom cijelog svog suđenja, žalbenog postupka i boravka u zatvoru zdušno izbjegavao da daje bilo kakve izjave za javnost i da je odlučan da tako i nastavi”.¹⁰⁴ Krstić takođe prihvata da ispuni sve uslove prijevremenog puštanja na slobodu koje bi predsjednica mogla da utvrdi, uključujući uslove koji su utvrđeni za Lukića u vezi s njegovim prijevremenim puštanjem na slobodu.¹⁰⁵

65. Nadalje, Krstić navodi da je 2019. završio 30-časovni kurs o suzbijanju agresivnosti i nasilja.¹⁰⁶

66. U izvještaju iz zatvora se navodi da Krstićevo mentalno stanje “[REDIGOVANO]”: “[REDIGOVANO]”.¹⁰⁷ Krstić “[REDIGOVANO]”, on “[REDIGOVANO]”, te “[REDIGOVANO]”.¹⁰⁸ U izvještaju iz zatvora se takođe navodi da Krstić “održava kontakte s vanjskim svijetom putem telefonskih poziva, Skypea, pisama i posjeta u kaznionici”, uglavnom sa članovima porodice, te da “učestvuje u aktivnostima u zajednici”.¹⁰⁹ Krstić “nije pristao da daje intervju ili da pruži informacije sredstvima javnog informisanja” i “[n]ije voljan da govori o zločinima koje je počinio”.¹¹⁰ U izvještaju iz zatvora se dalje navodi da je 2019. Krstić učestvovao u programu suzbijanja agresivnosti i nasilja, i da je 2021. s pozitivnim rezultatom završio program za razvoj društvenih vještina pod nazivom “60 plus”.¹¹¹

¹⁰¹ Molba, par. 32.

¹⁰² Molba, par. 31, Dodatak B.

¹⁰³ Molba, par. 32.

¹⁰⁴ Molba, par. 32.

¹⁰⁵ Molba, par. 34.

¹⁰⁶ Molba, par. 28.

¹⁰⁷ Izvještaj iz zatvora, str. 2.

¹⁰⁸ Izvještaj iz zatvora, str. 2.

¹⁰⁹ Izvještaj iz zatvora, str. 2.

¹¹⁰ Izvještaj iz zatvora, str. 2.

¹¹¹ Izvještaj iz zatvora, str. 2.

67. U odgovoru, Krstić navodi da “u materijalima koje je prikupio Sekretarijat nema ničega što bi bacilo sumnju na [njegovu] sposobnost da se uspješno reintegriše u društvo u Srbiji kao miran penzioner koji poštuje zakon”.¹¹²

68. Očigledno je da je Krstić održao veze sa svojom porodicom i da bi imao riješeno stambeno i finansijsko pitanje u slučaju da bude pušten na slobodu, te da je odlučan da se drži dalje od očiju javnosti u Srbiji. Takođe konstatujem da je Krstić završio dva programa rehabilitacije u zatvoru. Iako ovi elementi sami po sebi nisu pokazatelj rehabilitacije, smatram da daju pozitivnu težinu u mom razmatranju njegove rehabilitacije.

(d) Ukupna ocjena

69. Iako je Krstić za vrijeme boravka u zatvoru u Poljskoj preduzeo korake ka rehabilitaciji, smatram da ti koraci ne pokazuju u dovoljnoj mjeri da se on rehabilitovao. Kao što je navedeno gore u tekstu, što je kažnjivo ponašanje o kojem je riječ bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude uvjerljivije.¹¹³ U tom pogledu, smatram da pismo od 12. aprila 2022. predstavlja dokaz napretka i korak u dobrom smjeru. Međutim, s obzirom na njegovu uopštenu prirodu, očigledno je da se Krstić nije dovoljno angažovao na kritičkom razmišljanju o svojim zločinima i ulozi koju je imao u događajima koji su se odigrali u Srebrenici 1995. Nadalje, njegovo pismo nije potkrijepljeno pozitivnim djelima koja bi ukazivala na to da on kritički razmišlja o svojim zločinima.

4. Značajna saradnja s tužiocem

70. Tužilaštvo tvrdi da Krstić nije značajno saradivao s tužiocem tokom suđenja i žalbenog postupka, a ni tokom izdržavanja kazne.¹¹⁴ Krstić ne osporava da se nije angažovao na značajnoj saradnji s tužiocem MKSJ-a (dalje u tekstu: tužilac MKSJ-a), ni s tužiocem Mehanizma (dalje u tekstu: tužilac), i tvrdi da se to od njega nikad nije ni tražilo.¹¹⁵

71. Jasno je da Krstić nije saradivao s tužiocem, ni s tužiocem MKSJ-a. Shodno tome, ova činjenica neće dati pozitivan doprinos u mom razmatranju Molbe.

¹¹² Komentar, par. 22.

¹¹³ V. gore, par. 34.

¹¹⁴ Memorandum Tužilaštva, par. 19.

¹¹⁵ Komentar, par. 24; Molba, par. 36.

C. Ostali faktori

1. Komentari i informacije Tužilaštva

72. U odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu ustanovljeno je da predsjednik može da primi i razmotri opšte komentare i informacije Tužilaštva u vezi s molbama za prijevremeno puštanje na slobodu.¹¹⁶ Predsjednik će tome pristupiti oprezno, kako bi izbegao svaki nerazumni disparitet na štetu osuđene osobe, te će pažljivo, za svaki slučaj posebno, ocjenjivati koji argumenti su od stvarne relevantnosti u datom predmetu, imajući u vidu prava osuđene osobe.¹¹⁷

73. Tužilaštvo tvrdi da Krstić nije pokazao da je prijevremeno puštanje na slobodu opravdano u njegovom slučaju uslijed naročito velike težine njegovih zločina,¹¹⁸ nedovoljnih dokaza o rehabilitaciji,¹¹⁹ i odsustva značajne saradnje s Tužilaštvom.¹²⁰ U slučaju da ja ipak odobrim Krstićevu Molbu, Tužilaštvo zahtjeva da se za njegovo puštanje na slobodu odrede odgovarajući uslovi.¹²¹

74. Konkretno, Tužilaštvo tvrdi da su “Krstićevi zločini [...] izuzetno teški i [da mu] stoga [...] ne treba odobriti prijevremeno puštanje na slobodu izuzev u slučaju da postoje uvjerljivi dokazi o njegovoj rehabilitaciji ili značajnoj saradnji s Tužilaštvom”.¹²² Tužilaštvo tvrdi da takvih dokaza nema.¹²³ Štaviše, Tužilaštvo smatra da “pozitivn[i] kora[ci] u rehabilitaciji [koje je napravio Krstić] [...] sam[i] po sebi ne pokazuju rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgnusnijih međunarodnih zločina”.¹²⁴ Tužilaštvo takođe tvrdi da, iako Krstićevo pismo od 12. aprila 2022. “predstavlja mogući pozitivan pokazatelj rehabilitacije, ono ne ispunjava uslov za prijevremeno puštanje na slobodu koji se odnosi na pokazivanje rehabilitacije u mjeri koja bi opravdala njegovo puštanje na slobodu”.¹²⁵

75. Komentare i informacije Tužilaštva u vezi s Molbom razmotrila sam s dužnom pažnjom.

¹¹⁶ Odluka u predmetu *Pavković*, par. 71; Odluka u predmetu *Ntabakuze*, par. 71; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 69.

¹¹⁷ Odluka u predmetu *Pavković*, par. 71; Odluka u predmetu *Ntabakuze*, par. 71; *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Odluka po molbi Radoslava Brđanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 28. februar 2020. (javno redigovano), par. 83.

¹¹⁸ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 4-12, 29.

¹¹⁹ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 13-18, 29.

¹²⁰ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 19, 29.

¹²¹ Memorandum Tužilaštva, par. 24-26.

¹²² Memorandum Tužilaštva, par. 12.

¹²³ Memorandum Tužilaštva, par. 12.

¹²⁴ Memorandum Tužilaštva, par. 18.

¹²⁵ Memorandum Tužilaštva, par. 18.

2. Stavovi Srbije

76. U Molbi Krstić navodi da očekuje da će se “Srbija obavezati da ga primi i ispuni sve obaveze u vezi s praćenjem i nadgledanjem koje bude zahtijevao Mehanizam”.¹²⁶

77. Srbija navodi da je Krstić izdržao dvije trećine kazne i izražava zabrinutost u vezi s [REDIGOVANO] i činjenicom da se radi o starijoj osobi.¹²⁷ U tom kontekstu, Srbija podsjeća da je Krstić bio teško ranjen u zatvoru.¹²⁸ Srbija takođe navodi da je Krstić priznat [REDIGOVANO].¹²⁹

78. Srbija navodi da, ukoliko Krstić bude pušten na slobodu, ne postoje nikakve smetnje da boravi u [REDIGOVANO], u Srbiji, te pruža uvjerenja da su nadležne institucije spremne da nadgledaju ispunjavanje uslova koje bi odredio Mehanizam, kao i da pruže potrebne garancije u vezi s tim.¹³⁰

79. Primila sam k znanju podršku Srbije Molbi.

3. Uticaj na svjedoke i žrtve

80. WISP je prenio informacije u vezi s 82 svjedoka, uključujući 22 koji su identifikovani kao svjedoci žrtve, 19 identifikovanih kao osjetljivi svjedoci, od kojih su petoro svjedoci insajderi, i 41 svjedokom koji su izabrani na osnovu drugih faktora.¹³¹ Dostavljene informacije odnose se na mjesta stanovanja ovih svjedoka i žrtava, prema arhivi Tužilaštva i WISP-a, kao i o fizičkim i psiho-socijalnim pitanjima ili prethodno prijavljenim pitanjima u vezi s bezbjednošću.¹³² Na osnovu raspoloživih informacija, velika većina svjedoka ne živi u Srbiji.¹³³

81. WISP navodi da: “[p]rijevreveno puštanje osuđene osobe na slobodu može uticati na svjedoke i žrtve na različite načine. Saznanje da je osuđena osoba na slobodi, bilo putem medija, drugima kanalima, ili neočekivanim susretom u javnosti, moglo bi kod žrtava i svjedoka da pojača percepciju rizika, utiče na njihovu psiho-socijalnu dobrobit, ili da ih re-traumatizira. Neke žrtve i/ili svjedoci bi potencijalno mogli biti izloženi prijetnjama fizičkim povredama ili zastrašivanju od strane osuđene osobe ili njenih pristalica, kao odmazda za njihovo učestvovanje u sudskom postupku i doprinos osuđujućoj presudi koju je izrekao [MKSJ]”.¹³⁴

¹²⁶ Molba, par. 16.

¹²⁷ Dopis ministra pravde Srbije od 24. maja 2022., str. 2.

¹²⁸ Dopis ministra pravde Srbije od 24. maja 2022., str. 2.

¹²⁹ Dopis ministra pravde Srbije od 24. maja 2022., str. 2.

¹³⁰ Dopis ministra pravde Srbije od 24. maja 2022., str. 3.

¹³¹ Memorandum WISP-a, par. 3-4.

¹³² Memorandum WISP-a, par. 7-8, 11-13, 15-18.

¹³³ Memorandum WISP-a, par. 7-8.

¹³⁴ Memorandum WISP-a, par. 9.

82. WISP navodi da bi “Krstićevo puštanje na slobodu vjerojatno bilo praćeno brojnim izvještajima u lokalnim sredstvima informisanja pa bi stoga moglo uticati na svjedoke koji se nalaze u Bosni i Hercegovini”.¹³⁵ WISP takoder primjećuje da “nije u poziciji da procijeni da li bi Krstić bio u stanju ili da li namjerava da naudi bilo kome od svjedoka”.¹³⁶ Međutim, čak i kad se to uzme u obzir, WISP smatra da ne samo da će neki svjedoci vjerovatno imati pojačanu percepciju rizika ako Krstić bude prijevremeno pušten na slobodu, već bi njegovo puštanje na slobodu moglo povećati nivo stvarnog rizika po njih.¹³⁷

83. WISP dodaje da ne može utvrditi nivo rizika po svjedoke samo na osnovu uvida u svoju arhivu i da bi potpunija procjena zahtijevala niz dodatnih informacija, uključujući kontakt sa svakim svjedokom.¹³⁸ U tom pogledu, i u svjetlu konkretnih okolnosti ovog predmeta, smatram da nije neophodno da Mehanizam uznemirava bivše svjedoke da bi od njih tražio dodatne informacije u vezi s Molbom.

84. Kao što je već rećeno, moj prethodnik je primio zajednički dopis koji su samoinicijativno uputili Udruženje Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa i Udruženje žrtava i svjedoka genocida, u kojem su iznijeli svoje stavove u vezi s Molbom.¹³⁹ Odućila sam da prihvatim dopis ovih udruženja od 11. maja 2022.,¹⁴⁰ u kojem udruženja naglašavaju da Krstić “[n]ijednim gestom nije dao naslutiti da mu je žao niti je izrazio kajanje” i smatraju da je “svaki znak "kajanja" koji [on] pokaže lažan i isključivo je smišljen da mu pomogne da što prije bude pušten na slobodu”.¹⁴¹ Udruženja takoder tvrde da Krstić nije nikada “sarađivao s [...] žrtvama” njegovih zloćina i da im nije rekao šta zna o “najvećem zloćinu, masovnim grobnicama, nestalima, njihovim planovima, [ili] imenima poćinilaca”.¹⁴²

85. U odgovoru, Krstić tvrdi da je “razumljivo da žrtve iz Srebrenice ne podržavaju [njegovo] prijevremeno puštanje na slobodu” i da on “razumije njihovu bol a naroćito bol onih ćiji najmiliji nisu pronaćeni”.¹⁴³ On, međutim, tvrdi da “on ne zna za lokaciju nikakvih neotkrivenih grobnica” te da, “kad bi znao, odavno bi pružio te informacije kako bi se mogli pronaći posmrtni ostaci”.¹⁴⁴

86. Imala sam u vidu sve ove informacije pri razmatranju Molbe.

¹³⁵ Memorandum WISP-a, par. 9.

¹³⁶ Memorandum WISP-a, par. 21.

¹³⁷ Memorandum WISP-a, par. 20.

¹³⁸ Memorandum WISP-a, par. 5, 21.

¹³⁹ V. gore, par. 11.

¹⁴⁰ V. Uputstvo, par. 14.

¹⁴¹ Dopis udruženja od 11. maja 2022., str. 2.

¹⁴² Dopis udruženja od 11. maja 2022., str. 1-2.

¹⁴³ Komentar, par. 6, 16.

¹⁴⁴ Komentar, par. 16.

4. Zdravstveno stanje osuđene osobe

87. U ranijim odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu uzimano je u obzir zdravstveno stanje osuđene osobe u kontekstu zahtjeva za prijevremeno puštanje na slobodu.¹⁴⁵ Primjećujem da zdravstveno stanje osuđene osobe naročito mora biti uzeto u obzir kada ozbiljnost tog stanja čini dalji ostanak osuđene osobe u zatvoru neprimjerenim.¹⁴⁶

88. Krstić navodi da je u dobi od 73 godine u trenutku kada podnosi Molbu, te da ima [REDIGOVANO].¹⁴⁷ Pored toga, on tvrdi da, “[i]ako ne predstavljaju vanredne okolnosti”, “povrede i trauma koje je doživio kao posljedicu napada na njega u zatvoru u Ujedinjenom Kraljevstvu trebalo bi da budu uzete u obzir pri razmatranju njegovog prijevremenog puštanja na slobodu u ovoj fazi”.¹⁴⁸ Kako kaže Krstić, “[t]o je daleko veća kazna od one koja je bila predviđena kada je Žalbeno vijeće izreklo svoju presudu”.¹⁴⁹

89. U medicinskom izvještaju se ukazuje na to da Krstić [REDIGOVANO].¹⁵⁰

90. U svjetlu informacija koje su mi predočene, ne nalazim nikakve pokazatelje da je Krstićev kontinuirani boravak u zatvoru neprimjeren s obzirom da ne postoje uvjerljive humanitarne osnove koje bi iziskivale odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu. Ipak sam informacije o Krstićevom zdravstvenom stanju uzela u obzir prilikom donošenja odluke po Molbi.

5. Savjetovanje

91. Prilikom donošenja odluke o tome da li ću odobriti Molbu, savjetovala sam se s još dvojicom sudija Mehanizma.¹⁵¹ Sudija Park izrazio je stav da Molbu treba odbiti osim ukoliko osobama koje su MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudili na 35 ili više godina zatvora nije odobreno prijevremeno puštanje na slobodu. Sudija Rosa smatra da bi zbog sveukupnih okolnosti bilo opravdano da se Krstiću odobri prijevremeno puštanje na slobodu, bez obzira na izuzetnu težinu zločina za koje je osuđen.

¹⁴⁵ V. npr. Obrazloženje odluke od 3. septembra 2022. u predmetu *Brđanin*, par. 36; Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 57; Odluka u predmetu *Lukić*, str. 4.

¹⁴⁶ Obrazloženje odluke od 3. septembra 2022. u predmetu *Brđanin*, par. 36; Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 57; *Tužilac protiv Ljubiše Beare*, predmet br. MICT-15-85-ES.3, Javna redigovana verzija odluke predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Ljubiše Beare od 7. februara 2017., 16. juni 2017., par. 47-49.

¹⁴⁷ Molba, par. 31.

¹⁴⁸ Molba, par. 38. V. takođe Komentar, par. 25.

¹⁴⁹ Molba, par. 38.

¹⁵⁰ Medicinski izvještaj, str. 2.

¹⁵¹ V. gore, par. 18.

92. Zahvaljujem kolegama na stavovima u vezi s ovim pitanjima, te sam ih uzela u obzir u konačnoj ocjeni Molbe. Međutim, kao što je već navedeno, mišljenja sam da svaki predmet nosi sa sobom jedinstvene okolnosti koje predsjednik mora zasebno da razmotri prilikom utvrđivanja da li će da odobri privremeno puštanje na slobodu.¹⁵² Stoga nalazim da, u kontekstu Molbe, poređenje s drugim predmetima nije relevantno za moju odluku.¹⁵³ Nadalje, smatram da postoje značajni faktori koji čvrsto pretežu protiv Krstićevog prijevremenog puštanja na slobodu, uključujući izuzetnu težinu njegovih zločina i to da nije u dovoljnoj mjeri pokazao da se rehabilitovao.

V. ZAKLJUČAK

93. Iako Krstić ispunjava uslove da se razmotri mogućnost njegovog prijevremenog puštanja na slobodu s obzirom na to da je izdržao dvije trećine kazne, smatram da Molbu treba odbiti. Izuzetna težina njegovih zločina je faktor koji čvrsto preteže protiv njegovog prijevremenog puštanja na slobodu, kao i to da nije u dovoljnoj mjeri pokazao da se rehabilitovao. Nadalje, nisu mi predloženi dokazi koji pokazuju da postoje uvjerljivi humanitarni razlozi koji bi opravdali da se postupi suprotno ovoj negativnoj ocjeni.

VI. DISPOZITIV

94. Iz gore navedenih razloga i na osnovu člana 26 Statuta i pravila 150 i 151 Pravilnika, ovim **ODBIJAM** Molbu.

95. Sekretar se ovim **UPUĆUJE** da vlastima Srbije i tužiocu Mehanizma dostavi javnu redigovanu verziju ove odluke čim to bude praktično moguće.

96. Sekretar se nadalje **UPUĆUJE** da status Komentara promijeni iz povjerljivog u javni.

¹⁵² V. gore, par. 44.

¹⁵³ V. gore, par. 44. U svakom slučaju, koliko ja znam, nijednoj osobi koju su MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudili na 35 ili više godina zatvora nikada nije odobreno prijevremeno puštanje na slobodu osim ako nisu postojali jasni i uvjerljivi humanitarni razlozi iz kojih više nije primjereno da osuđena osoba i dalje boravi u zatvoru. V. *Tužilac protiv Ljubiše Beare*, predmet br. MICT-15-85-ES.3, Javna redigovana verzija odluke predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Ljubiše Beare od 7. februara 2017., 16. juni 2017, par. 46-50, 52. Uporedi *Tužilac protiv Drage Nikolića*, predmet br. MICT-15-85-ES.4, Odluka po Žalbi tužilaštva na Odluku kojom je odobreno privremeno puštanje na slobodu, 22. oktobar 2015; *Tužilac protiv Drage Nikolića*, predmet br. MICT-15-85-ES.4, Javna redigovana verzija Odluke predsjednika od 20. jula 2015. po molbi Drage Nikolića za prijevremeno puštanje na slobodu ili za drugo pravno sredstvo, 13. oktobar 2015 (javno redigovano), par. 33, 35-36, 38-39, 42-44 (u kojoj je tadašnji predsjednik Mehanizma odbio molbu za prijevremeno puštanje na slobodu ili ublažavanje kazne koju je podnio g. Drago Nikolić (dalje u tekstu: Nikolić), ali je, s obzirom na Nikolićevo zdravstveno stanje, odobrio *proprio motu* privremeno puštanje na slobodu, pod uslovom da Nikolić ostane na adresi svog prebivališta u Srbiji pod 24-satnim oružanim nadzorom).

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom.

Dana 15. novembra 2022.
U Haagu,
Nizozemska

/potpis na originalu/
sudija Graciela Gatti Santana
predsjednica

[pečat Mehanizma]